

گزارش کارشناسی

پرونده‌های دیوان عدالت اداری

در خصوص:

بند «۴-۴۱» آیین نامه عملیاتی و شرایط عمومی تعرفه‌های آب
و فاضلاب

کد گزارش: ۹۷۰۴۰۴۲

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۰۴/۱۳

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

گزارش کارشناسی پرونده‌های دیوان عدالت اداری

موضوع:

بند «۴-۴۱» آیین‌نامه عملیاتی و شرایط عمومی تعرفه‌های

آب و فاضلاب

تهیه و تنظیم:

حسین آینه‌نگینی

نظارت:

سید مجتبی حسینی پور

پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۷۰۴۰۴۲

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۷/۰۴/۱۳

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

گزارش کارشناسی پرونده‌های استعلامی دیوان عدالت اداری

(احتساب ایام تعطیل بین دو مرخصی به عنوان مرخصی استحقاقی)

موضوع شکایت: بند «(۴۱-۴)» آیین‌نامه عملیاتی و شرایط عمومی تعرفه‌های آب و

فاضلاب

شاکی: آقای مهرداد بری حقیقی

طرف شکایت: وزیر نیرو

جهات مغایرت شرعی: قاعده تسلیط

شماره و تاریخ نامه دیوان: ۲۸۲/۲۷۷۷۵ - ۱۳۹۷/۳/۹

مقدمه

آن گونه که شاکی در شرح شکایت اولیه خود مطرح نموده است، موضوع مدنظر ایشان به عنوان تصمیم و یا مقرره خلاف قانون وزرات نیرو، ناظر به وضعیتی است که یک ساختمان متشکل از چندین واحد بوده و واجد یک انشعاب اصلی آب می‌باشد و به میزان واحدها، دارای کتور فرعی می‌باشد (و نه انشعاب) و لذا به ادعای وی به جهت اینکه صرفاً یک انشعاب اصلی آب وجود دارد و میزان هزینه مصرف و همچنین اضافه بر مصرف باتوجه به همان انشعاب اصلی محاسبه می‌گردد، لازم است صرفاً یک انشعاب فاضلاب نیز وجود داشته و به تبع آن فقط یک هزینه حق انشعاب فاضلاب پرداخت گردد، لکن وزارت نیرو مالکین ساختمان مزبور را ملزم نموده به تعداد کتورهای فرعی، حق انشعاب فاضلاب پرداخت نمایند و با عدم پرداخت اقساط حق انشعاب فاضلاب، اقدام به قطع آب ساختمان مزبور نموده است. اما فارغ از توضیحات مزبور که در شکایت اولیه شاکی مطرح گردیده، متعاقب اظهاریه رفع نقص (در ارتباط با تالقیق احکام مورد شکایت) و همچنین براساس نامه رئیس دیوان عدالت اداری به شورای

نگهبان در خصوص ارجاع پرونده نزد فقهای معزز شورای نگهبان، بند «۴۱-۴» آیین‌نامه عملیاتی و شرایط عمومی تعرفه‌های آب و فاضلاب با عنوان «برچیدن دائم انشعاب آب و فاضلاب» به‌عنوان مقرر خلاف شرع مطرح می‌گردد. لذا در گزارش حاضر به بررسی و تبیین بند مزبور از حیث جایگاه قانونی آن خواهیم پرداخت.

شرح و بررسی

بهموجب بند موضوع شکایت، حالتی که شرکت آب و فاضلاب، انشعاب آب و فاضلاب را به صورت دائم برچیده و با مشترک تسویه حساب می‌کند به قرار زیر است:

- درخواست مشترک (یا مشترکین) مبنی بر برچیدن دائم انشعاب.

- هرگاه بله‌ی مشترک یا استفاده‌کننده پس از گذشت حداقل یک‌سال از تاریخ قطع موقت جمعاً به پنجاه درصد هزینه‌های برقراری انشعاب آب و فاضلاب برسد و علیرغم اخطار شرکت بله‌ی مربوطه پرداخت نکرده.

- گذشت سه سال از قطع موقت و عدم تعیین وضعیت از سوی مشترک علی‌رغم اخطار شرکت آب و فاضلاب.

- تکرار تخلف وصل خودسرانه انشعاب قطع شده توسط مشترک یا استفاده‌کننده.

حال شاکی پرونده ضمن ادعای مغایرت موارد مقرر در این بند از آیین‌نامه با قوانین، به استناد قاعده «تسلیط»، آن را مغایر شرع دانسته و ابطال آن را از دیوان عدالت اداری درخواست نموده است. بر این اساس در این گزارش ضمن اشاره به ادله شاکی، به بررسی موضوع از حیث قوانین حاکم، خواهیم پرداخت.

الف) ادله شاکی

شاکی پرونده با این توضیح که شرکت آب و فاضلاب مستدل به عدم پرداخت حق انشعاب فاضلاب اقدام به قطع آب ساختمان ایشان کرده است، مستند به ادله و مستندات زیر مفاد بند یاد شده را مغایر قانون و شرع دانسته است.

- مستند به ماده (۵۳) قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب ۱۳۴۷/۴/۲۴^۱ شرکت آب و فاضلاب رأساً حق قطع انشعاب آب را ندارد. با این توضیح که در این ماده قانونی برای افرادی که آب‌بهای خود را پرداخت نمایند پیش‌بینی شده است که متصدی و مسئول منطقه یا ناحیه مربوط صرفاً صورت بدهی ایشان را جهت صدور اجراییه به اداره ثبت محل ارسال کرده و اداره ثبت مکلف است بر طبق مقررات اجرای اسناد رسمی لازم‌الاجرا اقدام به صدور ورقه اجراییه و وصول مطالبات از بدهکار نماید. مضافاً اینکه حکم این ماده نه راجع به مصارف شرب بلکه صرفاً راجع به مصارف کشاورزی آن هم برای بازه زمانی پس از سال زراعی مقرر شده است.

- قطع انشعاب آب نیازمند دستور قضایی بوده و کارکنان شرکت آب و فاضلاب نمی‌توانند رأساً اقدام به قطع انشعاب نمایند.

- ایجاد حق و تکلیف برای افراد جامعه در صلاحیت قانونگذار و با استفاده از ابزار قانون است. بر این اساس ایجاد تکلیف برای عموم افراد جامعه یا سلب حق از آن‌ها توسط وزارت نیرو در قالب آیین‌نامه، موضوعی خارج از صلاحیت این وزارتخانه و معایر اصول مقررات‌گذاری می‌باشد.

- آب و فاضلاب دو موضوع مجزا از یکدیگر بوده بر این اساس چگونه می‌توان مسئله به عدم پرداخت هزینه انشعاب فاضلاب، آب یک ساختمان را قطع نمود.

ب) بررسی موضوع

ابتدا لازم به ذکر است که به موجب ماده (۱۵) قانون تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب (مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۱) داشتن انشعاب آب و فاضلاب مستلزم یکدیگر بوده و مالکین واقع در محدوده طرح

---

۱. ماده (۵۳) قانون آب و نحوه ملی شدن آن: «... در صورتی که آب‌بران مستنکف ظرف مهلت مقرر در تبصره ۶ این ماده که از طرف مدیران و رؤسای مناطق و نواحی آبیاری تعیین می‌شود بدهی خود را پرداخت نکنند و یا ترتیب قابل قبولی برای تصفیه حساب خود برقرار نسازند متصدی و مسئول منطقه یا ناحیه مربوط صورت بدهی را جهت صدور اجراییه به اداره ثبت محل ارسال خواهد کرد و اداره ثبت مکلف است بر طبق مقررات اجرای اسناد رسمی لازم‌الاجرا اقدام به صدور ورقه اجراییه و وصول مطالبات از بدهکار کند...»

جمع‌آوری و دفع فاضلاب مکلفند در موعد تعیین شده از سوی شرکت‌های آب و فاضلاب، تقاضای نصب انشعاب فاضلاب ملک خود را ثبت و هزینه آن را پرداخت نمایند، در غیر این صورت شرکت‌های آب و فاضلاب، آب این املاک را قطع خواهند کرد. بنابراین مستند به این ماده از یک سو این استدلال که آب و فاضلاب دو موضوع مجزا از یکدیگر بوده و شرکت‌های آب و فاضلاب نمی‌توانند مستل به عدم پرداخت هزینه انشعاب فاضلاب، آب ساختمان را قطع نمایند فاقد وجه حقوقی است، اما از سوی دیگر این ماده قانونی صرفاً صلاحیت قطع آب و نه برچیدن انشعاب آب را برای شرکت‌های آب و فاضلاب پیش‌بینی کرده است.

اما درخصوص حالات مذکور در مقرر موضوع شکایت درخصوص برچیده شدن دائم حق انشعاب باید گفت از یک طرف، مشترکین با پرداخت هزینه حق انشعاب صاحب امتیاز و نوعی حق بهره‌برداری می‌شوند که سلب آن نیازمند مجوز قانون‌گذار می‌باشد و از سوی دیگر باتوجه به این‌که قانون‌گذار در هیچ موردی، سلب و برچیده شدن حق انشعاب را پیش‌بینی ننموده است، نمی‌توان تعیین چنین موضوعی را به‌عنوان یک ضمانت اجرا و یا مجازات در صلاحیت مقامات اجرائی نهاد. با این توضیح که احکام قانونی موجود در هر مورد که نیازمند اتخاذ تصمیم جهت جلوگیری از تخلف و یا تضمین اجرای قوانین موجود در حوزه آب بوده صرفاً به قطع آب اشاره شده است و نه برچیده شدن حق انشعاب. به‌عنوان نمونه ماده (۱۵) سابق‌الذکر^۱، عدم پرداخت حق انشعاب فاضلاب را صرفاً مجوز قطع آب تلقی نموده است. علاوه بر این، قانون توزیع عادلانه آب (مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶) نیز صرفاً قطع

---

۱. ماده (۱۵) قانون تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب: «داشتن انشعاب آب و فاضلاب لازم و ملزوم یکدیگرند و کلیه مالکان املاک واقع در محدوده طرح جمع‌آوری و دفع فاضلاب مکلفند ظرف مدتی که دستگاه‌ها و شرکت‌های آب و فاضلاب اخطار یا اعلان می‌نمایند تقاضای نصب انشعاب فاضلاب ملک خود را به مرجع مربوط تسلیم و هزینه آنرا پرداخت نمایند والا شرکت‌های آب و فاضلاب مجاز به قطع آب آن‌گونه املاک خواهند بود. برقراری مجدد آب موکول به درخواست نصب انشعاب فاضلاب و پرداخت هزینه آن می‌باشد.»

آب را در صلاحیت وزارت نیرو قرار داده است و مستند به ماده (۳۴)^۱ آن، عدم پرداخت آب بها سبب قطع آب خواهد شد. همچنین ذیل ماده (۵۳) «قانون آب و نحوه ملی شدن آن»^۲ در خصوص نحوه اخذ بدهی آب بران مقرر داشته در صورتی که افراد مزبور (...) بدهی خود را پرداخت نکنند و یا ترتیب قابل قبولی برای تصفیه حساب خود برقرار نسازند متصدی و مسئول منطقه یا ناحیه مربوط صورت بدهی را جهت صدور اجرائیه به اداره ثبت محل ارسال خواهد کرد و اداره ثبت مکلف است بر طبق مقررات اجرای اسناد رسمی لازم الاجرا اقدام به صدور ورقه اجرائیه و وصول مطالبات از بدهکار کند. لذا به نظر می رسد آن دسته از اجزاء بند مورد شکایت که برچیده شدن انشعاب را به عنوان نوعی ضمانت اجرا جهت پرداخت بدهی و یا تخلفات مشترکین محسوب نموده است، فاقد وجه قانونی تلقی می شود.

نتیجه گیری

با عنایت به توضیحات ذکر شده از آنجایی که وزارت نیرو در موارد یادشده (عدم پرداخت بهای آب، عدم تقاضا و نصب انشعاب فاضلاب و ...) به موجب قانون صرفاً صلاحیت قطع آب را داشته و از سوی دیگر قطع انشعاب با برچیدن دائم انشعاب متفاوت می باشد، بر این اساس مفاد بند «(۴-۱)» آیین نامه عملیاتی و شرایط عمومی تعرفه های آب و فاضلاب با عنوان «برچیدن دائم انشعاب آب و فاضلاب» در بندهایی که بدون رضایت مالک اقدام به قطع انشعاب می نماید مغایر قانون و خارج از صلاحیت وزارت نیرو به نظر می رسد.

---

۱. ماده (۳۴) قانون توزیع عادلانه آب: «آب بران موظف به پرداخت بهای آب مصرفی و یا عوارض آن براساس بندهای الف و ب مذکور در ماده ۳۳ این قانون می باشند والا آب مصرف کننده ای که حاضر به پرداخت آب بها نگردیده است پس از مهلت معقولی که از طرف دولت به مصرف کننده داده خواهد شد قطع می گردد و چنانچه مصرف کننده از پرداخت بدهی های معوقه خود بابت آب بها و یا عوارض استنکاف نماید دولت صورت بدهی مصرف کننده را جهت صدور اجرائیه به اداره ثبت محل ارسال خواهد کرد و اداره ثبت مکلف است بر طبق مقررات اجرای اسناد رسمی لازم الاجرا نسبت به صدور ورقه اجرائیه و وصول مطالبات از بدهکار اقدام کند.»

۲. اگرچه شاکی مدعی شده این ماده صرفاً ناظر به آب بخش کشاورزی می باشد و لکن به نظر می رسد با عنایت به مفاد دیگر این قانون که به «آب شهری» نیز پرداخته و همچنین اطلاق ماده مورد اشاره چنین ادعایی صحیح نباشد.

امام خمینی (ره):

و از شورایی محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل مابقی آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود
رایینا و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه‌ای جلو گیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲